

Nr 560.

Av herrar **Hödlund** i Häste och **von Seth**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 148, angående domänverkets organisation.

I en till riksdagen avlåten proposition, nr 148, föreslår Kungl. Maj:t riksdagen att antaga förslag angående domänverkets organisation.

En granskning av denna proposition i sammanhang med vad som i huvudsak framkommit genom de utredningar och förslag, som ha framlagts alltsedan år 1907, då första steget till en allmän omprövning av denna fråga togs, ger vid handen, att föredragande departementschefen nu *icke* har framlagt förslag till en *omorganisation* i egentlig mening av domänverket. Förslaget bygger i allt väsentligt på den organisationsform, som har arbetat sig fram under de senaste femtio åren och de tillägg, förbättringar och inskränkningar, som detsamma upptager, utgöra inget avståndstagande från den grundtanke, å vilken den hittillsvarande organisationen är uppbyggd.

I viss överensstämmelse härmed har departementschefen undanskjutit och ställt på framtiden en del frågor, som på det närmaste sammanhånga med förvaltningens ordnande och som kommit i förgrunden vid dryftandet av domänverkets omorganisation. Dit räkna vi då omprövningen av ändamålsenligheten av verkets egentliga administrationsförordning, den s. k. skogsordningen av år 1894 (sid. 10 i propositionen). I denna förordning är såsom det påpekas i propositionen domänstyrelsens förvaltningsrätt i betydande omfattning och på ett för nutida förhållanden olämpligt sätt beskuren.

Vidare gäller detta huvuddragen av den tilltänkta instruktionen för skogsstaten, vilken bör innehålla bland annat de av departementschefen efterlysta klara bestämmelserna rörande arbetsuppgifternas fördelning (sid. 19). Slutligen är det frågan om överjägmästarnas ställning i systemet och ordnandet av inspektionsväsendet i allmänhet som nu lämnas utan avgörande (sid. 52).

Dessa viktiga frågor förklaras av departementschefen dels vara i behov av en allmän översyn och dels vara av den natur, att de böra avgöras av Kungl. Maj:t. För bestämmandet av tjänstgöringsområdenas storlek äro de dock av en icke oväsentlig betydelse.

Emellertid har domänverkets organisationsangelägenheter stötts och blötts så länge, att de nu icke utan men för verkets inre arbetsförhållanden synas kunna lämnas helt oavgjorda av riksdagen. Det är därför av vikt att se till, om icke förslaget, oaktat vissa anmärkningar måste fram-

ställas däremot, ändock med lämpliga ändringar skulle kunna antagas, varigenom det skulle undvikas att hela frågan åter måste kastas in i utredningsmaskineriet.

Det föreliggande förslaget synes oss i positivt avseende innefatta två huvuddelar, nämligen dels förvaltningsapparatusens yttre omfattning och dels en rad bestämmelser rörande den inre organisationen och personalens ställning inom såväl domänstyrelsen som skogsstaten.

Den viktigaste om också i propositionen icke mest framträdande frågan torde vara *förslaget om förvaltningsområdenas storlek*. Det är tillika detta, som väckt våra betänkligheter.

Alltsedan den norrländska skogskommittén år 1907 inledde den långa raden av utredningar rörande statens skogsförvaltning ha statsmakterna utan meningsskiljaktigheter angivit åstadkommandet av *en rätt vård av kronans skogar* som målet för detta arbete. Det ligger i sakens natur att därmed har avsetts, att vården av statens omfattande och värdefulla domäner undan för undan skall bli *bättre*. Lika mycket som insikten om våra skogars betydelse för vårt lands ekonomi torde bakom detta ställningstagande ligga önskingarna att öka möjligheterna för vår arbetsförsörjning. Jämsides med denna utvecklingslinje i fråga om statskogarna har även den enskilda skogsvården tillgodosetts genom rikliga statliga anslag till arbeten och organisation.

Det verktyg, genom vilken en förbättrad vård av statens skogar skall åstadkommas, är skogsstatspersonalen. För den fortgående intensifieringen av skogsskötseln har uppstått behov av rikligare arbetskrafter och särskilt genom riksdagsbeslut av år 1915 och 1919 ökades antalet befattningshavare väsentligt. Visserligen medförde det ekonomiska bakslaget efter år 1921 samt den i sammanhang därmed genomförda rationaliseringen av verket häruti en viss återgång, vilken bäst belyses därav, att antalet revir minskades från 142 år 1921 till 128 år 1932, men utvecklingen av driften med ty åtföljande ökning i de enskilda tjänstemännens arbetsuppgifter fortgick dock alltjämt i riktning mot ett utförande i vidgad omfattning av förekommande arbeten i skogarna genom den egna personalens försorg. En viktig hävstång i denna utveckling har de utförda förbättringarna i vägnätet och tillkomsten av motorfordonen varit.

Genom beslut av 1932 års riksdag skildes de ecklesiastiska boställsskogarna, häradsallmänningsarna och lappmarksskogarna i enskild ägo från statsskogsförvaltningen med påföljd, att ett avsevärt antal tjänstemän i skogsstaten blevo överflödiga. Dessa överfördes på indragningsstat eller avskedades. Sålunda minskades antalet förvaltningsenheter, överjägmästaredistriktet från 13 till 11 och reviren från 128 till 102. Därjämte inskränktes bevakningstrakternas antal från 579 till 457.

Denna åtgärd var en nödvändig följd av de fattade besluten. Nu har emellertid Kungl. Maj:t utan något dylikt skäl föreslagit en ytterligare personalindragning, vilkens omfattning framgår av att överjägmästaredistriktens antal minskats från 11 till 10, revirens från 102 till 89 och be-

vakningstrakternas från 457 till 384. Departementschefen har därvid helt följt domänstyrelsens förslag, i vilket enligt hans åsikt ändring icke bör vidtagas i fråga om personalens storlek med mindre en sådan ändring »kan grundas på erfarenhet om ogynnsamma verkningar av den föreslagna revirindelningen» (sid. 24). Härvid synes dock departementschefen helt ha förbisett, att skogsbruket är av den egenart, att ett eftersättande av intensiva förvaltningsåtgärder såsom gallringar och kulturarbeten under en viss period icke kan gottgöras genom att den avbrutna utvecklingen återupptages efter en följd av år. Det av domänstyrelsen anförda skälet för denna del av förslaget består i en hänvisning till kommunikationsmedlens utveckling.

Enligt vårt förmenande ha tjänstgöringsområdena i förslaget givits en omfattning, som äventyrar värden av statens skogar. Om detsamma genomföres kommer antingen utvecklingen att avbrytas och skogsskötseln att tillbakaföras i mera extensiva former eller också kommer man att tvingas att anställa extra arbetskrafter i betydligt större omfattning än vad förslaget förutsätter och erhåller då en organisationsform, som varken är avsedd eller lämplig.

Den propositionen bifogade översiktskartan lämnar en bild av de blivande tjänstgöringsområdenas geografiska omfattning, men den ger ej någon föreställning om förvaltningsobjektens verkliga storlek. Av domänstyrelsens förslag inhämtas emellertid bland annat, att i Övre Norrland den ett revir tillagda ytvidden produktiv skogsmark kan uppgå till 234,000 eller nära en kvarts miljon hektar och i ett annat fall det årliga avverkningsbeloppet till 117,400 kubikmeter. I mellersta Sverige ha vissa revir givits en omfattning av 20—25,000 hektar med 50—70,000 kubikmeter årlig avverkning och i södra delarna av landet återfinnas revir med 13—17,000 hektars skogsmarksareal och 45—50,000 kubikmeters avverkning. Härvid är att märka, att i mellersta och södra delarna av landet en verkligt intensiv form av skogsvård *kan* bedrivas i samband med en långt gående upparbetning av årsavverkningarna genom revirpersonalens försorg.

Även beträffande ökningen av bevakningstrakternas storlek inger det föreliggande förslaget allvarliga farhågor. Kronojägarna ha att närmast leda och förestå inom bevakningstrakten förekommande arbeten såsom avverkningar, kulturer, vägbyggnader och dikningar. En utan hänsyn till den fortgående stegringen i dessa arbetens omfattning gjord utökning av bevakningstrakterna kommer ofelbart att leda till en försämrad skogsvård och till minskade arbetstillfällen i skogarna. Hur djupt ingripande de föreslagna indragningarna av bevakningstrakterna äro framgår av att, då det år 1932 fanns i medeltal 4.5 bevakningstrakter på varje revir, det enligt propositionen, samtidigt med att revirens omfattning ökas så som nyss har sagts, kommer att finnas i medeltal endast 4.25 bevakningstrakter på varje revir.

Särskilt i landets norra och mellersta delar ha bevakningstrakterna gjorts orimligt stora, under det att de i södra delarna av landet i allmänhet synas vara av någorlunda lämplig omfattning.

Nu har departementschefen, tydligen i känsla av att inskränknigen i kronojägarnas antal kan medföra vissa vådor, fördubblat det av domänstyrelsen föreslagna antalet reservbefattningar för kronojägare. Detta är visserligen ett steg i rätt riktning, men dock långt ifrån tillfredsställande.

Vi hava ingen möjlighet att här framlägga oemotsägliga bevis för att det efter de tidigare gjorda indragningarna kvarstående antalet revir är det riktiga, men så länge icke motsatsen kan bevisas och då det har visat sig, att tjänstemännen varit fullt utnyttjade eller i varje fall haft möjlighet att i sin arbetsuppgift använda hela sin arbetskraft, anse vi att ytterligare indragningar nu icke böra ske inom detta viktiga arbetsområde. Personalsammanslutningarna inom verket ha också enstämmigt påpekat faran av för stora tjänstgöringsområden.

Om nu tjänstgöringsområdena ökas så avsevärt, som propositionen avser, komma tjänstemännen, vilkas arbetstid visserligen icke är i något reglemente begränsad men därför icke obegränsad, i många fall att stå inför valet att begära ökade extra arbetskrafter eller att underlåta att utföra en del arbeten, som skulle varit till fromma för deras förvaltningsobjekt och arbetstillgången i orterna. Det är nämligen så, att en hel del arbeten och förbättringar i skogarna bero och måste bero på tjänstemännens initiativ. De kunna därför dessvärre i flera fall få ligga utförda. En inspektion kan visserligen delvis uppmärksamma detta men endast i ringa grad råda bot därför.

Vi berörde nyss spörsmålet om arbetstillgången och vilja här ytterligare understryka, att denna sida av saken icke är den minst viktiga. En duglig, företagsam och tillräcklig kår av jägmästare och kronojägare är av stor betydelse i kampen mot arbetslösheten i betydande delar av vårt land.

Vidare synes förslaget till landets uppdelning i tjänstgöringsområden lida av en påtaglig ojämnhet. Som exempel härför kan anföras, att de före lagändringarna befintliga fyra nordligaste överjägmästaredistrikten, oaktat dels avskiljande av 910,000 hektar produktiv mark enskilda lappmarksskogar och 25,000 hektar prästskogar och dels indragning därstädes enligt nu framlagt förslag av ytterligare ett antal revir, ha bibehållits oförändrade till antal och totalomfattning. Det närmast söder därom belägna Härnösands distrikt, som minskats med 485,000 hektar enskilda lappmarksskogar samt 24,000 hektar prästskogar, har däremot ansetts kunna ökas med 240,000 hektar skogar under skogsstatens förvaltning. Och under det de fyra nordligaste distrikten med sin av naturliga skäl betingade mera extensiva skogsvård sålunda ha bibehållits vid sina tidigare områden, ha de söder därom belägna delarna av landet, där en

intensiv skogsvård är möjlig och i hög grad önskvärd, blott begåvats med 6 överjägmästaredistrikt i stället för förutvarande 9. Avskiljandet av de ecklesiastika skogarna, vilka i fråga om ytvidden dock endast utgjorde 7 procent av de skogar, som stodo under skogsstatens förvaltning, kan icke förklara en sådan ojämnhet.

Domänstyrelsen har i det förslag, som ligger till grund för propositionen, tydligt uttalat sig för en decentralisation och för en förstärkning av jägmästarnas förvaltningsbefogenhet. Detta synes vara en riktig väg, men den kan rimligen ej leda till indragning av ytterligare ett flertal revir.

I anslutning till vad vi anfört anse vi därför, att det nu är oriktigt att göra den ifrågasatta ytterligare indragningen och att förut omnämnda 102 revirförvaltaretjänster böra upptagas i stafförslaget i stället för de föreslagna 89. En sådan förändring skulle möjligen kunna göras enklast genom att å sidan 92 föreslagna reservbefattningar som jägmästare utökades till tretton samt att riksdagen uttalade sig för önskvärdheten av att Kungl. Maj:t ginge i författning om att dessa reservbefattningar snarast möjligt utnyttjades. En följd av denna ändring i förslaget skulle bli, att antalet överjägmästare- och kronojägaretjänster jämväl skulle ökas i behöflig omfattning.

Den andra av oss angivna huvuddelen av propositionen omsluter de föreslagna förändringarna i den inre organisationen och i fråga om personalens anställningsförhållanden. Den innefattar assistenternas och skrivbiträdenas anställningsformer, organisationen av skogsindelnings- och dikningspersonalen, ersättningsfrågor rörande å s. k. kallorter placerad personal, klassificering av reviren m. m. samt slutligen ordnandet av domänstyrelsens personalfrågor. Den utgör ett förslag till lösning av dessa genom en lång följd av år aktuella frågor och föranleder icke till någon erinran från vår sida.

Med anledning av det nu anförda få vi hemställa,

att riksdagen vid behandling av förevarande förslag angående domänverkets organisation ville besluta sådan ändring av förslaget, i vad det avser förvaltningsområdenas storlek och antalet tjänster, att de senare bestämmas till det antal som 1933 års personalstat upptager efter frånräknandet av de tjänster, som indrogos till följd av de nyssnämnda år vidtagna lagändringarna.

Stockholm den 10 mars 1934.

P. S. Hedlund

i Häste.

T. G. v. Seth.